

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مفاهیم پایه در دانش پژوهی

دکتر عظیم میرزازاده

عضو هیات علمی

گروه بیماری های داخلی - گروه آموزش پزشکی (عضویت ثانویه)

دانشکده پزشکی - دانشگاه علوم پزشکی تهران

mirzazad@tums.ac.ir

بسط مفهوم دانش پژوهی
Expanded Definition of
Scholarship

مقدمه

Scholarship در واقع به معنای توفیق در عرصه
دانش یا دانش پژوهی است.

مقدمه

- تعریف رایج از دانش پژوهی در اذهان، عموماً به تحقیق و اکتشاف برمی گردد.
- با این نگاه سنتی فرد عالم و دانشمند که امروزه عموماً در استاد دانشگاه برجسته متجلی است، کسی خواهد بود که در حیطه پژوهش فعالیت ویژه داشته باشد.

تاریخچه

- اولین دانشگاهها در امریکا با هدف **گسترش آموزش با تاکید بر اصول اخلاقی** و پس زمینه های مذهبی تاسیس شدند.
- در قرن ۱۹ همزمان با شکل گیری ایالات متحده رویکرد **تربیت افراد قادر به ارائه خدمات بخصوص** در زمینه های کشاورزی و صنعتی ارجحیت یافت.

تاریخچه

- در اواسط قرن بیستم و به دنبال رکود اقتصادی و جنگ جهانی دوم یک تغییر اساسی در رویکرد دانشگاهی رخ داد که بی تردید مقداری از آن ناشی از تلاش برای ساخت بمب اتمی و پس از آن تسخیر فضا بود.
- این مسابقه علمی منجر به توجه ویژه به تحقیق در محیط های دانشگاهی گردید و طبعا معیارهای ارزیابی اساتید به طرف پژوهش گرایش یافت.

Boyer EL. Scholarship Reconsidered: Priorities of the Professoriate. The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching. 1990, John Wiley & Sons, NY

Historical background

- It reached the point that young faculty members who were hired to teach were nonetheless evaluated for promotion based almost entirely on their abilities to perform research.
- Increasingly, professors were expected to conduct research and publish results.

*Beattie DS. Expanding the view of Scholarship: Introduction.
Academic Medicine 2000; 75: 871-876*

Historical background

- Decisions for promotion and tenure were largely based on the tangible and easily quantifiable research publications.
- Consequently, young assistant professors began to focus their attention more intensely on their research while giving lip service to their role in undergraduate education.

*Beattie DS. Expanding the view of Scholarship: Introduction.
Academic Medicine 2000; 75: 871-876*

تاریخچه

- گروه های مختلف از جمله پارلمان های ایالتی، والدین دانشجویان و اعضای فرهنگستان ها و انجمن های علمی نیز تکیه بر پژوهش در دانشگاه ها را مورد سؤال قرار دادند و بر نقش آموزشی اساتید تاکید کردند.

تاریخچه

- در اوایل دهه ۹۰، E. Boyer با بررسی نتایج این مطالعات نتیجه می‌گیرد که ادامه این وضع می‌تواند به سلامت مؤسسات آموزش عالی که به طور معمول رسالت‌های متعدد (آموزش، تولید علم و ارایه سرویس) دارند ضربه بزند.

Situation Analysis

- **Boyer and Rice had access to data gathered in early 1989 from 5450 faculty members at all types of higher learning institutions.**
- **70% of the faculty said that their interests lay primarily in teaching**
- **More than 60% also concluded that “teaching effectiveness should be the primary criterion for promotion”**

The condition of the Professoriate: Attitudes and Trends. Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, 1989 Princeton, NJ

Situation Analysis

- **Most faculty reported that the reward system was heavily weighted toward published research, not effective teaching**
- **More than one third of faculty supported the proposition that at their institutions, publications were “just counted, not qualitatively measured”**
- **At research centers, a surprising 42% agreed with this conclusion**

The condition of the Professoriate: Attitudes and Trends. Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, 1989 Princeton, NJ

Situation Analysis

- Research *per se* was not the problem. The problem was that the research mission, which was appropriate for some institutions, **created a shadow over the entire higher learning enterprise.**
- ... at the very time America's higher education institutions were becoming more open and inclusive, the culture of professoriate was becoming more hierarchical and restrictive.

*Boyer EL. Scholarship Reconsidered: Priorities of the Professoriate.
The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching. 1990,
John Wiley & Sons, NY*

SCHOLARSHIP RECONSIDERED

PRIORITIES
OF THE
PROFESSORiate

Ernest L. Boyer

The Carnegie Foundation
for the Advancement of Teaching

لزوم وجود تعادل در تعریف دانش پژوهی

- The challenge is to strike a balance among teaching, research and service, a position supported by two-third of today's faculty who conclude that, “at my institution, we need better ways, besides publication, to evaluate scholarly performance of faculty.”

Boyer EL. The Condition of the Professoriate: Attitudes and Trends. 1989 Princeton, NJ

مدل بویر برای بسط تعریف دانش پژوهی

- Scholarship of Discovery تحقیق و کشف
- Scholarship of Integration یکپارچه سازی
- Scholarship of Application کاربرد
- Scholarship of Teaching آموزش

Scholarship of **Discovery**

تحقیق و کشف

- کشف دانش جدید به منظور کسب درک عمیق تر از جهان اطراف یک نقش حیاتی در محیط دانشگاه است.
- ذهنیت پژوهشی محرک و باعث ایجاد فضای فکری فعال در دانشگاه است و دانشجویان را وادار به طرح سوالات مناسب و ارائه فرضیه هائی برای ارزیابی می نماید.

Scholarship of **Discovery**

تحقیق و کشف

- در دانشکده های پزشکی همکاری بین محققین علوم پایه و بالینی بطور فزاینده ای در حیطه پژوهش مد نظر قرار دارد.
- ارزش دانش پژوهی در حیطه تحقیق و کشف نباید تحت تاثیر سایر الگوهای دانش پژوهی کاهش یابد.

Scholarship of **Integration**

یکپارچه سازی

- سوال اصلی در این حیطه این است:
یافته های بدست آمده چه معنی می دهند؟
- منظور از یکپارچه سازی جستجو برای ارتباطات بین اکتشافات به دست آمده با رویکردهای متفاوت یا توسط دیسیپلین های متفاوت است.
- دانش پژوهی در این حیطه زمانی محقق می شود که **بینشی جدید از راه تفسیر یافته ها** یا ایجاد ارتباط بین دیسیپلین های مختلف به روشی سازمان یافته تولید گردد.

Scholarship of Application

کاربرد

■ کاربرد، ایجاد پل بین تئوری و عمل و به عبارتی تمهید شرایط مناسب برای استفاده از دانش کسب شده در ارائه سرویس است.

□ تربیت دانشجو برای ارائه سرویس در قرن ۱۹ فعالیت اصلی دانشگاه ها بود.

□ ارائه سرویس به عنوان یک فعالیت دانشگاهی کمتر ارزش گذاری شده، شاید به خاطر اینکه ارزیابی آن در حیطه دانش پژوهی کار مشکلی است.

■ توسعه و نوآوری در رویکردها و سیستم های مراقبت از بیماران موارد دانش پژوهی در حیطه کاربرد در علوم پزشکی هستند.

Scholarship of Teaching

آموزش

- دانش به دست آمده از تحقیقات پایه، یکپارچه سازی اطلاعات از دیسیپلین های مختلف و بکارگیری روشهای نوین فقط هنگامی معنی دار خواهد بود که بتواند به دیگران منتقل شده و توسط آنها فهمیده شود.
- با این تعریف از دانش پژوهی که عبارت است از آموزش در سطحی بالاتر از سطح معمول، هم ارتقاء آموزش اتفاق خواهد افتاد و هم سایر حیطه های دانش پژوهی توسعه خواهند یافت.

دو نکته

- تعریف رویکردهای جدید دانش پژوهی به معنی لزوم متمرکز شدن اعضاء هیئت علمی در یکی از آنها بطور خاص نیست بخصوص که این حیطه ها در بسیاری موارد با یکدیگر همپوشانی دارند.
- یک عضو هیئت علمی می تواند درمقاطع مختلف در **یکی از حیطه های دانش پژوهی** فعالیت بیشتری انجام دهد. به بیان درست تر نباید انتظار داشت که یک استادیار بطور همزمان در همه زمینه ها برجسته باشد و شاید می بایست شرح وظایف تعیین کننده این موضوع باشد.

(Job Description)

دانش پژوهی در آموزش

دو سؤال مهم در باره دانش پژوهی در آموزش

■ تعریف دانش پژوهی در آموزش

- یکی از دشوارترین فعالیت هایی که در عرصه بسط تعریف دانشمندی مطرح می شود تعریف این عبارت و مشخص کردن مصادیق آن می باشد

■ نحوه ارزیابی دانش پژوهی در آموزش

- در مرحله بعد، یکی از مشکلات اساسی در امر اعمال دانشمندی آموزشی در نظام ارتقای اعضای هیأت علمی، مشخص کردن استانداردهایی است که فعالیت های اعضای هیأت علمی در این حیطه باید بر اساس آن سنجیده و ارزیابی شوند.

تعاريف کاربردى و افتراقى

- آموزش برجسته (excellence in teaching):
  - ارائه آموزش با کیفیت و کمیت برجسته
- پژوهش در آموزش (RIME) Research In Medical Education:
  - یک فعالیت زمان دار و منظم برای تولید علم در حوزه آموزش پزشکی
- دانش پژوهی آموزشی (scholarship of teaching):
  - مجری منابع تازه ای را در اختیار جامعه آموزشی قرار می دهد و با این کار منجر به پیش برد دانش در عرصه آموزش می گردد

دانش پژوهی آموزشی در مقابل پژوهش در آموزش

- **Research In Medical Education (RIME)**
- **Scholarship of Teaching & Learning (SoTL)**
  - آموزش دانش پژوهانه (scholarly teaching):
    - یک رویکرد نظام مند و آگاهانه با استفاده از دستاوردهای موجود در جامعه آموزش
  - دانش پژوهی آموزشی (scholarship of teaching):
    - مجری منابع تازه ای را در اختیار جامعه آموزشی قرار می دهد و با این کار منجر به پیش برد دانش در عرصه آموزش می گردد

مستندسازی فعالیت های دانش پژوهی

Q² Engage

مشارکت عضو هیأت علمی در رسالت آموزشی دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی

کمیت
فعالیت آموزشی
کیفیت
فعالیت آموزشی

تعامل عضو هیأت علمی با جامعه آموزشی

این جامعه ممکن است به صورت جغرافیایی یا بر اساس تخصص و گروه آموزشی تعریف شود

آموزش مبتنی بر دانش

فعالیت عضو هیأت علمی با آگاهی از دانش و منابع موجود در حوزه آموزش پزشکی صورت گرفته است.

کمیت
فعالیت آموزشی آگاهانه
کیفیت
فعالیت آموزشی

دانش پژوهی آموزشی

فعالیت صورت گرفته به جامعه آموزشی کمک می کند تا دانش موجود در این زمینه را پیش ببرد

کمیت
فعالیت آموزشی به گونه ای در اختیار دیگران قرار گرفته است که بتواند از آن استفاده کنند
کیفیت
فعالیت آموزشی توسط دیگران مورد نقد و بررسی قرار گرفته است.

دانش پژوهی آموزشی

- آموزش و کلیه فعالیت هایی که منجر به یادگیری می شوند می توانند در حوزه دانش پژوهی قرار گیرند.
- دانش پژوهی آموزشی قابل تعریف کردن است.
- برای آن که آموزش به عنوان یک فعالیت دانش پژوهی پذیرفته شود باید قابل ارزیابی باشد.

AAMC/GEA

حوزه های مختلف فعالیت های آموزشی

- تدریس (Teaching)
- برنامه ریزی آموزشی (Curriculum development)
- راهنمایی و مشاوره (Advising and mentoring)
- مدیریت آموزشی (Education leadership and administration)
- ارزیابی فراگیران (Learner assessment)

Simpson report

سوابق دانش پژوهی آموزشی در ایران

دانش پژوهی در ایران - ۱

- بسیار مشابه سایر نقاط جهان
- وجود جنبه هایی از دانش پژوهی و حتی تعریف بسط یافته دانش پژوهی در آیین نامه ارتقا
- مطرح شدن ایده دانش پژوهی آموزشی در اواسط دهه ۸۰ شمسی
- انجام یک پژوهش مشابه پیمایش بویر
- تشکیل کارگروه بازنگری آیین نامه ارتقا در سال ۱۳۸۶
- رایه پیشنهاد گنجاندن دانش پژوهی آموزشی به عنوان بخشی از امتیاز ماده ۲ توسط کارگروه (تا سقف ۳۰ درصد)

دانش پژوهی در ایران - ۲

- تغییر ماهیت دانش پژوهی آموزشی از امتیاز آور به بند شرطی در ابتدای سال ۸۷ و ابلاغ آیین نامه جدید
- بروز چالش های اساسی برای اعضای هیات علمی و دانشگاه ها هم در بعد مفهومی و هم در بعد اجرایی
- مطرح شدن آیین نامه تسهیلات برای کمک به هیات علمی
- اصلاح روند در سال ۸۹ بر اساس ابلاغیه وزیر وقت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- حذف دانش پژوهی آموزشی در آیین نامه جدید مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی

دانش پژوهی در ایران - ۳

- گنجاندن دانش پژوهی آموزشی در دستورالعمل اجرایی به عنوان جزیی از بند آموزش به صورت غیرشرطی
- گنجانده شدن دانش پژوهی آموزشی در آیین نامه جدید ارتقای اعضای هیات علمی به عنوان امتیاز آور در ماده ۳ تا سقف ۵۰ درصد در سال ۹۵

نتیجه گیری

نتیجه

- دانش پژوهی گرچه بطور اولیه با پژوهش و تحقیق تعریف شده است ولی به دلایل متعدد ذکر شده و با توجه به شرایط جدید جامعه علمی نیازمند بازنگری است.
- این کار از حدود ۲ دهه قبل در دنیا آغاز شده است و با ارائه مفهوم وسیعتری از دانش پژوهی همچنان ادامه دارد.